

FÖR EN STARKARE VÄLFÄRD!

VÄLFÄRDEN FÖRST!

BUDGET 2021

Plan 2022–2023

Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen

Version till Regionfullmäktige

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Förord	4
Vår politik	6
Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård	7
Slut hälsoklyftorna	8
Tillgången till hälso- och sjukvården måste förbättras	9
Uppskjuten vård	12
Våra medarbetare	13
Social hållbarhet	16
Folkhälsa	16
Mänskliga rättigheter	17
Regionutveckling som skapar jobb och hållbar tillväxt	19
Hållbarhetsperspektivet	19
Jobben – kompetensutveckling, omställning, omskolning	20
Företag och entreprenörskap	21
Blå- och gröna näringar	21
Besöksnäring	21
Nya branscher tar form	22
Gränsen som en utvecklingsresurs	22
Bildning och utbildning för en hållbar arbetsmarknad	22
Rättvis klimatomställning och klimatanpassning	23
Föregångare i egna verksamheter	24
Infrastruktur för en rundare region	26
Stödja teknisk utveckling	26
Investeringar för framtiden	26
Enkel och rättvis nystart av Kollektivtrafik	28
Ungdomsrabatten ska återinföras	28
Stöd- och serviceverksamheter	30
Regionservice	30
Västfastigheter	30
Ett meningsfullt kulturliv	31
Bildning och demokrati	31
Barn och ungas rätt till kultur	31
En ledande kulturregion	32

Ledning och styrning.....	33
Övriga verksamheter	35
Ekonomi.....	36
Skattesatsen.....	36
Utveckling av skatteunderlag och skatteintäkter	37
Effektivitetskrav.....	37
Resursfördelningsmodellen.....	37
Löne- och prisutveckling	37
Ramförändringar – tillskott, avdrag och finansiering	38
Regionfullmäktige.....	38
Regionstyrelsen	38
Revisorskollegiet.....	38
Personalutskottet.....	38
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen	38
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	39
Patientnämnd	39
Arkivnämnden.....	39
Fastighetsnämnden	39
Servicenämnden	39
Nämnd för Hälsan och stressmedicin	39
Regionutvecklingsnämnden.....	39
Miljönämnden.....	40
Kollektivtrafiknämnden	40
Kulturnämnden	40
Moderförvaltningen	40
Koncernbanken.....	40
Investeringsram	41
Resultat.....	41
Likviditet och lånebehov	41
Regionbidrag	42
Förslag till beslut.....	43
Resultaträkning.....	45
Balansräkning.....	46

Förord

Sedan vår förra budget presenterades i juni 2019 har mycket förändrats. Vi har gått igenom en extremt tuff tid på grund av det nya coronaviruset. Alltför många har blivit sjuka, avlidit, blivit av med jobbet eller arbetat under oerhörda påfrestningar. Hela Sverige har kraftsamlat för att klara av det nya coronaviruset och minska smittspridningen. Västra Götalandsregionen har tack vare alla våra fantastiska medarbetare undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, lokalvårdare med flera klarat av att hantera det nya coronaviruset.

Att skriva en budget som efter beslut ska gälla i framtiden är normalt svår uppgift men som läget är nu så är det mer komplicerat än kanske någonsin i modern tid. Som tur är har vi en socialdemokratisk regering som skjutit till belopp till regionen i aldrig tidigare skådad omfattning. För 2021 rör det sig om över 5 miljarder kronor som innebär att Västra Götaland regionen fortsätta leverera sjukvård, kollektivtrafik, kultur, regional utveckling till våra invånare.

Nu är det viktigt att regionen har beredskap för framtiden. Vi vet i dagsläget inte hur pandemin kommer att utveckla sig. Får vi nya stora utbrott? Kommer det att finnas ett vaccin? Hur kommer ekonomin och arbetsmarknadsläget att utveckla sig? Hur ska kulturinstitutioner klara sig utan eller med begränsad publik? Hur utvecklas intäkterna i kollektivtrafiken?

Frågorna är i dagsläget fler än svaren så det är möjligt att det behövs justeringar i regionens budget under det kommande året.

Jag vill lyfta en av de viktigaste frågorna för oss i budget 2021: Tillgängligheten till vården. Att råda bukt på den försämrade tillgängligheten, överbeläggningarna, och alla oacceptabla köer till vården är för oss socialdemokrater den viktigaste frågan för att nå en jämlik vård.

Under pandemins svåra omständigheter har regionen lyckats säkerställa att patienter med de största medicinska behoven har fått den vård de behöver. Sjukvården har lyckats ställa om men samtidigt har köerna växt ännu mer när planerad vård har fått skjutas upp. Det finns också skäl att befara att pandemin fått en del patienter att undvika att söka vård för andra åkommor, trots de insatser som gjorts för att kunna ge vård digitalt och i hemmen. Det finns säkert ett mörkertal med dolda behov hos inte minst äldre och kroniskt sjuka.

Vi socialdemokrater vill rigga för en organisation för att öka på produktiviteten i egen regi med tillitsstyrning för att på bästa sätt kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård. Det är bara den offentliga vården som drivs i egen regi som kan garantera att den med störst vårdbehov prioriteras.

Vårdens pengar och stadsbidragen uppskjuten vård ska användas till att skapa kvalitativ vård för de med störst behov av vård. Vi måste utveckla vår egen sjukvård och komma bort från dyrköpta marknadslösningar. Vi behöver stärka vår egen organisation och slippa att belasta såväl patienter som verksamhet och ekonomi med inhyrd personal.

Men vi lyckas inte att ta bort köer utan medarbetarna. Medarbetarna som under pandemin fått applåder och tack. De ska ha vårt innerliga tack, hela regionens tack. Men det går inte att leva på tack, därför innehåller vår budget en kraftfull satsning på konkurrenskraftiga löner.

Socialdemokraterna vill också se förbättringar som gynnar både personal och patienter. Det handlar om bland annat om mindre administration, fler arbetskamrater och bättre scheman som ger tid för återhämtning och gör att fler orkar jobba heltid. Vi vill också ge större handlingsutrymme för medarbetarna, genom mindre detaljstyrning, Det behövs om målet att bli Sveriges bästa arbetsgivare ska nås.

Nu har vi en historisk möjlighet att skapa jobb och samtidigt åtgärda våra samhällsproblem, både de som uppstått ur pandemin och de utmaningar vi bar på redan innan krisen. Nu skall vi skapa ett nytt Sverige och region. Vi skall inte tillbaka till hur allt var förut. Vi ska bygga något bättre. Där vi kraftsamlar och jobbar för invånarnas bästa och en region där vi ställer upp för varandra.

Helén Eliasson

Regionråd i opposition

Gruppledare för Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen.

Vår politik

Socialdemokraterna i Västra Götaland ser som sin uppgift att skapa förutsättningar för fler jobb och en jämlik hälso- och sjukvård av högsta kvalitet, som ges efter behov. Utbildning, jobb och god hälsa skapar förutsättningar för ett gott liv. En jämlik hälsa går dock aldrig att nå i ett ojämlikt samhälle. Därför är hälso- och sjukvårdspolitiken en central del av en samlad välfärdspolitik som strävar efter att stänga klyftorna mellan människor i Sverige.

Ojämlikhet skapar ohälsa. Att sluta de påverkbara hälsoklyftorna handlar om ett samhällsprojekt som är tätt förknippat med socialdemokratins mål om ett samhälle utan klasskillnader, om jämlikhet och om individens frihet och oberoende. Jämlik hälsa går inte att värdera i kronor och ören; det är en fråga om alla människors lika värde.

God och jämlik hälsa är för Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen faktorer som visar hur samhället utvecklas. Det är ett mål som kräver låg arbetslöshet, bra utbildning och goda livsvillkor.

Vi ser som vår självklara uppgift att sluta de samhälls- och andra klyftor som hindrar människor eller välfärden att utvecklas. Detta fokus utgör grunden för vår politik och också för detta budgetförslag för Västra Götalandsregionen.

Livet är gott i Västra Götaland

Västra Götaland är ett dynamiskt och expansivt område. Här finns ett Sverige i miniatyr – från stora internationella bolag till små lantbruk, från storstadens intensiva puls till småsamhällen i glesbygd. Mångfalden av människor, som under århundraden befolkat och berikat vårt samhälle, och näringar skapar vår framtid och förutsättningar för fortsatt utveckling. Det är allas vårt ansvar att bidra till att förstärka denna utveckling och ge alla jämlika möjligheter att ta del av det goda i livet. Det är när jämlikheten är som störst som samhället är som starkast. Därför ska samhällets stöd finnas nära till hands när individen mest behöver det. Alla tjänar på att var och ens dröm blir verklighet.

Frihet, rättvisa och solidaritet

Socialdemokratin är en frihetsrörelse. Vi tror på människors lika värde och politikens möjlighet att bidra till att varje individ får möjlighet att förverkliga sitt livsprojekt. Vi tror på en generell välfärdsmodell som är gemensamt ägd, rättvist fördelad och demokratiskt styrd. Ålder, kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, härkomst, trosuppfattning eller storlek på plånboken får aldrig avgöra jämlik tillgång till den offentliga välfärden. Att eftersträva en jämlik hälsa i hela befolkningen är därför en självklar politisk målsättning för den socialdemokratiska välfärdspolitiken. Vi anser därför att de mänskliga rättigheterna ska genomsyra all verksamhet, så även Västra Götalandsregionen. Detta arbete ska fördjupas så att alla människor får sina grundläggande behov och rättigheter tillgodosedda. Från den första januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vi vill att barnperspektivet ska genomsyra allt beslutsfattande i regionen och att regionen aktivt arbetar tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer för att stärka och uppfylla intentionerna såväl vad gäller de mänskliga rättigheterna som barnkonventionen.

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård

I dagens Sverige ser vi stora skillnader i hälsa hos befolkningen. Barn som växer upp med föräldrar med kortare utbildning får oftare sämre hälsa senare i livet jämfört med de barn som växer upp i familjer med längre utbildning. För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att hälsa ska vara en klassfråga, och därför behövs reformer för att motverka denna negativa utveckling.

För en god hälsa krävs hälsofrämjande arbetssätt och samverkan på alla nivåer inom hälso- och sjukvården, både nationellt, regionalt och lokalt. Det ska inte spela någon roll vilken bakgrund man har för att kunna få en god livskvalitet.

Det är viktigt att satsa på förebyggande arbete för att i den mån det är möjligt undvika sjukdom. Vi socialdemokrater vill göra en satsning riktad till alla invånare i regionen för att öka kunskapen kring hur man förebygger ohälsa och främjar hälsa, såväl fysisk som psykisk. Det krävs större satsningar på förlossningsvården och insatser på kvinnors hälsa. Vården före, under och efter graviditeten måste bli bättre och i större utsträckning ta hänsyn till kvinnor och deras familjers olika behov.

Läkemedelsutvecklingen har gått framåt snabbt under de senaste åren och allt fler nya och potenta läkemedel finns nu som både kan lindra och bota olika sjukdomar. Men det finns en stor variation och utmaning när det gäller läkemedelskostnader som har stor påverkan på hälso- och sjukvården. Därför behöver vi fortsätta följa utvecklingen i regionen.

Hälso- och sjukvården står inför omfattande utmaningar, vilket kräver långsiktiga, både verksamhetsmässiga och finansiella lösningar i bred politisk enighet.

Slut hälsoklyftorna

De påverkbara hälsoskillnaderna ska slutas inom en generation. För att nå dit krävs ett metodiskt, konsekvent och långsiktigt arbete samt uthållighet. Regionen måste ställa om hälso- och sjukvården till mer förebyggande arbetssätt där de olika delarna av vården samverkar med kommunerna i högre grad.

Det är hela samhällets ansvar att barn och unga får en bra uppväxt. Därför måste vi tillsammans ta oss an de utmaningar som finns för att alla barn och unga ska få samma förutsättningar. Ett prioriterat område är att alla ska få likvärdiga förutsättningar i skolan. Ett steg i rätt riktning är Västra Götalandsregionens arbete med krafttag för fullföljda studier tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer. I dag vet vi att det finns ett samband mellan fullföljda studier och ett framtida gott och hälsosamt liv. För att främja hälsa hos barn och ungdomar ska dessutom alla verksamheter i Västra Götalandsregionen ha kunskaper om och arbeta enlighet med FN:s barnkonvention som blivit lag.

Mål:

- De påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation
- Alla ska ha tillgång till en jämlik hälso- och sjukvård
- Barnrättsperspektivet ska belysas i alla politiska beslut

Uppdrag:

- Utför en kartläggning för att säkerställa en jämlik vård
- Säkerställ att vården är lättillgänglig och erbjuds utan onödiga väntetider
- Kunskapen om kvinnors hälsa och ohälsa ska prioriteras och stärkas
- Säkerställ att försäkringspatienter inte prioriteras framför offentligt finansierade patienter med större vårdbehov

Tillgången till hälso- och sjukvården måste förbättras

Dagens omotiverade väntetider till vård är oacceptabla. Som patient ska du kunna känna dig trygg med att du får en vård av hög kvalitet när det behövs. För oss socialdemokrater är det av största vikt att en god vård av hög kvalitet ska ges utan onödig väntan till första kontakt med hälso- och sjukvården, såväl diagnostik, behandling som rehabilitering. För att komma till bukt med tillgången till vård krävs krafttag genom stora satsningar på personalen och deras arbetsvillkor. Det behövs även stabila och långsiktiga planer för att säkra tillräckligt antal vårdplatser, vilka är en förutsättning för att komma ner i rimliga väntetider på akutmottagningarna. För att minska inflödet till akutmottagningarna behöver fler mobila team som utgår från sjukhusen utvecklas. En grundförutsättning är långsiktiga ekonomiska villkor anpassade efter befolkningens vårdbehov.

Vi socialdemokrater vill rigga för en organisation för att öka på produktiviteten i egen regi med tillsynsstyrning för att på bästa sätt kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård. Det är bara den offentliga vården som drivs i egen regi som kan garantera att den med störst vårdbehov prioriteras. Genom att utnyttja den offentliga vården kan samverkan ske över verksamhetsgränserna genom att bygga upp en gemensam köstruktur och därmed ta solidariskt och gemensamt ansvar för att invånarna i regionen får den vård som behövs samt att tillgängligheten ökar. För att öka produktionen inom sjukvården måste operationssalar användas på ett bättre sätt för att minska köerna. Styrningen av hälso- och sjukvården får bäst effekt närmast invånarna, dvs där de fem hälso- och sjukvårdsnämnderna får ansvar att säkerställa en tillgänglig vård för invånarna i närområdet. I detta ansvar ingår att ge rimliga och långsiktiga förutsättningar för sjukhusen att hantera verksamheten. Sjukhusens uppdrag är att fokusera på tillgänglighet och korta köer snarare än att säga upp personal som behövs i verksamheten.

Regionen behöver utveckla sin styrning och ekonomiska ersättningsmodeller för att bättre kunna samla regionens verksamheter och förbättra tillgången till hälso- och sjukvård. Primärvården ska vara invånarnas naturliga första kontakt med vården. Det förutsätter god tillgång till primärvård i hela regionen. För att uppnå detta krävs utveckling av digital teknik inom vården.

Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära och vara lätt att nå. För att få en kontinuitet i vården är det viktigt att erbjuda en fast vårdkontakt. Primärvården ska i samverkan med en utbyggd hemsjukvård kunna erbjuda god tillgång till vård dygnet runt. De mest sjuka och utsatta grupperna i samhället ska prioriteras och ges ett särskilt anpassat omhändertagande. För dessa grupper är det extra viktigt med en sammanhållen vård. Primärvården ska fungera som ett nav och ha helhetsansvaret för invånarna. Alla har rätt till en tydlig information om aktuella väntetider och vilken vård som erbjuds. Viss vård kommer att behöva koncentreras för att ge bästa möjliga kvalitet.

Alla har rätt till en tydlig information om aktuella väntetider och vilken vård som erbjuds. Genom exempelvis tjänstedesign¹ kan vi förenkla patienternas väg genom vården. Viss vård kommer att behöva koncentreras för att ge bästa möjliga kvalitet.

¹ Tjänstedesign innebär att planera och organisera både människor, infrastruktur, kommunikation och andra komponenter kring en tjänst för att förbättra dess avseende. Syftet är att förhöja personens upplevelse av tjänsten. Genom att utforma en tjänst efter personens behov blir den användarvänlig och relevant utifrån personens perspektiv.

Många patienter som söker sig till akutmottagningarna skulle kunna få tillgång till en god vård inom primärvården och på så sätt slippa den oro och väntan som besöket på sjukhus oftast innebär. Genom att etablera fler sjukvårdsteam med läkarmedverkan kan fler människor få rätt vård i hemmiljö. En välfungerande ambulanssjukvård är en förutsättning för en god akutsjukvård. Idag råder ojämlika villkor för akuta vårdinsatser i regionen. Det innebär att det kan ta lång tid att komma till kvalificerad vård om man befinner sig på fel ställe. Alla ska känna sig trygga med att kunna komma till vården snabbt när man verkligen behöver det. Vi vill säkerställa en trygg ambulansverksamhet oavsett var man bor, inte minst på landsbygden. Satsningen kan även innebära akutbilar inom psykiatrisk vård.

Köer som uppstår på akutmottagningarna beror till stor del på brist på tillgång till vårdplatser. När du blir sjuk ska det finnas vård att få, och om det är akut sjukhusvård som krävs är det en förutsättning att det finns tillräckligt med vårdplatser. Vi socialdemokrater ska aktivt arbeta för att minimera överbeläggningar och placering av patienter på andra avdelningar. Oavsett var du bor i Västra Götalandsregionen, stad eller land, så ska du ha tillgång till en bra vård av hög kvalitet utan onödig väntan.

Forskning och utveckling (FoU) är vårt främsta verktyg för att möta framtidens utmaningar. Här behövs både bredd och spets genom den forskning som bedrivs inom universitetssjukhuset, men även det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs i den breda operativa verksamheten inom bland annat tandvård, primärvård och habilitering. När regionen utför regiongemensamma eller riksvårdsuppdrag krävs långsiktig och hållbar finansiering. Vi ser med oro på den utveckling som skett vid exempelvis Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus. Här krävs det särskilda åtgärder. Det finns flera områden där ojämlikheten är stor och där brist på kunskap kan försvåra behandling av patienter och i förlängningen patientsäkerheten, ett exempel på detta är sepsis. Regionen har blivit bättre kring forskning inom områden där kunskapsbrist råder men regionen behöver fortsätta med sitt arbete, samt bli bättre på att sprida insatser inom regionen som har visat goda resultat.

Mål:

- Vården ska ges i tid, väntetider till besök och behandling ska kortas
- Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära
- Människor med stora vårdbehov ska garanteras en välfungerande och sammanhållen vård
- Digitala vårdtjänster ska utvecklas och användas för patienters bästa

Uppdrag:

- Öka beläggningen av operationssalar från 50 % till 70 % beläggning
- Avgiftsfria besök hos sjuksköterska inom primärvården för personer 65 år och äldre
- Fler av primärvårdens kvälls- och helgöppna mottagningar lokaliseras i anslutning till sjukhusens akutmottagningar
- Öka regionens anslag till verksamhetsnära forskning
- Utveckla de ekonomiska styrmodellerna för att förbättra tillgången till hälso- och sjukvård

- Revidera vårdval rehab så att förutsättningar för kostnadskontroll samt adekvat behovsstyrning skapas

Uppskjuten vård

Coronapandemin har inneburit att regionens långa köer har blivit ännu längre, merparten av de som idag väntar på sitt första besök eller behandling stod i kö redan innan pandemin. Därför tror inte vi socialdemokrater på kortsiktiga lösningar som projekt eller att köpa bort delar av köerna. Vi måste ge sjukhusen långsiktiga förutsättningar att bedriva vård, behålla personal och ge dem bra villkor och konkurrenskraftiga löner. Inte att arbeta med nedskärningar på grund av budgetar som inte täcker löne- och kostnadsutvecklingen eller att jobba med s.k. måltal för att minska personalen i ett läge när vi behöver dem mer än någonsin.

Det bästa för regionen är att öka vår egen produktion, det är också bäst för jämlikhet, trygghet och kostnadseffektivitet. I de fall där det inte finns någon möjlighet att öka den egna produktionen inom ett speciellt område så är köp av vård en möjlighet samtidigt som arbete ska inledas för att kunna öka den egna produktionen.

Den som har störst behov av vård ska få den först, detta kan bara garanteras av den offentliga vården.

Statsbidragen på 670 Mkr för 2021 och 2022 för att hantera uppskjuten vård delas ut till nämnderna för att de ska kunna beställa den vård som behövs för att bli av med köerna och få en verksamhet i balans.

Mål:

- Rigga en organisation för att öka på produktiviteten i egen regi med tillsynsstyrning för att på bästa sätt kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård.
- Inrätta en gemensam köstruktur och därmed ta solidariskt och gemensamt ansvar för att invånarna i regionen får den vård som behövs samt att tillgängligheten ökar.
- Ge rimliga och långsiktiga förutsättningar för sjukhusen att hantera verksamheten.

Uppdrag:

- Sjukhusens ska fokusera på tillgänglighet och korta köer.
- Öka den egna produktionen, bl.a. genom att öka beläggningen av operationssalar från 50 % till 70 % beläggning.
- Arbetet med att minska antalet personal genom de s.k. måltalen fryses.
- De fem hälso- och sjukvårdsnämnderna får solidariskt och gemensamt ansvar att patienterna i hela regionen får den vård som behövs och att tillgängligheten ökar.

Våra medarbetare

Västra Götalandsregionen är en offentlig verksamhet som ska leverera välfärd av högsta kvalitet och ska därför vara en förebild för andra arbetsgivare, med arbetsplatser som erbjuder en bra arbetsmiljö, konkurrenskraftiga löner, utvecklande arbete och hög delaktighet för de anställda. Vi vill att kollektivavtal ska krävas vid all upphandling och att upphandlingarna utformas så att det finns möjlighet att följa upp och ställa detta krav på underentreprenörer i alla led för att skapa trygga anställningar för all personal som arbetar i regionens verksamheter

Fokus för regionens personalpolitik ska ligga på att vara en attraktiv arbetsgivare, där anställa kan, vill och orkar jobba heltid och där heltid ska vara norm för alla medarbetare. Det är en förutsättning för att kunna såväl rekrytera som behålla viktig kompetens.

Inom vissa verksamheter upplever anställda en hård arbetsbelastning och för tungt ansvar, inte minst efter pandemins intrång. Det leder till ökade sjukskrivningar, särskilt i de kvinnodominerade yrkesgrupperna. Ett hälsofrämjande och bra ledarskap är viktigt för en fungerande organisation. Det behövs därför insatser på chefsnivå, såsom stärkt introduktion och kompetensutveckling, inte minst stöd för första linjens chefer, som har en utsatt position. Det är viktigt att arbetsmiljöaspekter beaktas vid all ny-, om- och tillbyggnad. Därför ska Västfastigheter alltid samverka med Hälsan och stressmedicin. Arbetsmiljösatningen som gjorts de senaste åren har varit framgångsrik och behöver stärkas

Hög personalomsättning är ett problem som måste motverkas med kraftfulla åtgärder. För att skapa goda arbetsvillkor måste personalen ha tillräckligt många kollegor med rätt kompetens. Åtgärder som till exempel utglesad helgtjänstgöring kan öka attraktiviteten för att arbeta på våra sjukhus. Större möjlighet måste därför ges för sjukhusen att anpassa arbetstiderna. De senaste årens underbudgetering av framförallt sjukhusen har lett till ytterligare belastning och nya sparkrav. Vi vill att konsekvenserna för personalen, till följd av sparkraven, noga följs upp och att personalens arbetsmiljö särskilt tas i beaktande.

Lönen är en viktig faktor för att nå målet med full bemanning. Många års målmedvetet arbete för att utjämna osakliga löneskillnader har gett resultat. Men dagens löner i sjukvården behöver också bli konkurrenskraftiga. En handlingsplan har tagits fram och nu behöver steg tas mot att höja lönerna mot minst riksnittet. Framförhandlade ersättningar ska regleras i kollektivavtal med respektive fackförbund.

Det finns grupper som släpar efter extra mycket i lön. Därför föreslår vi en särskild låglönesatsning för de som tjänar minst.

Vi vill se att karriärutvecklingsmodeller tas fram för alla yrkesgrupper och att dessa tydligt kopplas till löneutvecklingen.

Inhyrd vårdpersonal ska fasas ut. Hyrpersonal ska vara en tillfällig nödlösning och inte, en permanent del av verksamheten. En lösning kan vara flerspecialisering för läkare. Vi vill därför se över möjligheterna att låta specialistläkare på betald arbetstid få utöka sin specialistkompetens med allmänmedicin, samt att regionens förvaltningar uppmuntrar delade tjänster mellan primär- och slutenvård.

Att fasa ut hyrpersonal ställer också ökade krav på förmågan att rekrytera. Det gäller särskilt kvalificerad vårdpersonal i den nära vården på landsbygd och mindre orter. Utredningen om ett gratifikationssystem för utbildade som aktivt söker sig till vårdcentraler utanför tätorter och

större städer, som regionfullmäktige beslutat om efter en S-motion, bör skyndsamt färdigställas och omsättas i handling. Vi vill se personalpooler, med vårdutbildad regionanställd personal, som kan täcka upp när brist uppstår i verksamheten.

Regionens HR bör också, i enlighet med den S-motion som antagits av regionfullmäktige, i ökad utsträckning arbeta med "tandemrekrytering" och skapa rutiner och kontakter för detta.

Vårdpersonalens arbetstygnd har på senare år ökat, inte minst på grund av att arbetsuppgifter som inte är direkt patientknutna har lagts på dem. Vi behöver därför i större utsträckning än i dag ta vara på anställdas kompetenser genom uppgiftsväxling för att minska sårbarheten i personalgrupperna.

Betald yrkesintroduktion för sjuksköterskor och undersköterskor möjliggör en bra start för nyutexaminerade och behöver utvidgas till fler yrkesgrupper.

Vi vill underlätta anställningar för människor med funktionsvariationer och andra grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, bland annat i samverkan med regionutvecklingsnämndens arbete. För att klara detta behövs handledare. Vi vill därför införa handledaranställningar för medarbetare, på heltid eller i kombination med arbete/pension. Äldre medarbetare har värdefull erfarenhet och kompetens och det är därför glädjande att regionen nu inför seniora handledare.

Fler människor behöver arbeta inom vården. Regionen behöver kraftsamla för att få omvårdnadsprogrammet att svara upp mot sjukvårdens behov. Ett viktigt steg är att anta SKR:s och Kommunals avsiktsförklaring vad gäller vårdutbildning för vårdbiträden och undersköterskor, med en miniminivå på 800 poäng för vårdbiträden, en fråga som vi socialdemokrater drivit i regionfullmäktige.

Västra Götalandsregionen behöver även utöka antalet AT-platser, samt inrätta fler ST-tjänster inom allmänmedicin för att möta framtidens behov. Vi vet att det tar tid för läkare att bli färdigutbildade och komma ut i tjänst, vilket till viss del bromsas upp av bristen på verksamhetsförlagd utbildning inom vissa specialiteter. Vi har därför lagt ett socialdemokratiskt initiativ för att antalet utbildningsplatser ska ses över och att förslag tas fram för att öka platser där det finns behov.

Kompetensutvecklingsinsatser är också viktiga för att behålla personal. I dag har sjuksköterskor och undersköterskor möjlighet att gå specialistutbildningar på betald arbetstid. Vi vill att fler yrkesgrupper får den möjligheten.

Ytterligare en åtgärd för att säkra kompetensförsörjningen i vården är att ta tillvara utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal. Nationella insatser som snabbspår för legitimationsyrken och förstärkta resurser för validering av utländsk vårdutbildning, tillsammans med regionens insatser i PLUS-programmet, är en bra grund. Programmet behöver utökas och omfatta fler legitimationsyrken och bör således förstärkas ekonomiskt.

För att öka ungas intresse för vårdirken behöver också möjligheten till feriearbete utökas.

Tid för utvecklings- och förändringsarbete samt forskning måste ges budgetutrymme. Att exempelvis systematiskt kunna arbeta med uppgiftsväxling mellan vårdens personal kräver tid och ekonomiskt utrymme. Vid omställning av vården gäller det att ha ett kompetensförsörjnings- och utbildningsperspektiv.

Mål:

- Västra Götalandsregionen ska vara en ledande och attraktiv arbetsgivare med konkurrenskraftiga löner och ett hälsofrämjande ledarskap som grund
- Personalpolitiken i Västra Götalandsregionen ska utformas så att den främjar heltidsarbete, minskar personalomsättning och ökar delaktigheten hos alla anställda
- Krav på kollektivavtal ska gälla vid all offentlig upphandling
- Kompetensförsörjning ska vara en given del i all planering och utveckling av verksamheter
- Regionen ska vara oberoende av hyrpersonal i alla sina verksamheter

Uppdrag:

- Fullfölj beslutet om en handlingsplan för hur Västra Götalandsregionen ska nå **minst** nationella snitt för löner inom hälso- och sjukvården
- Fortsätt satsningen på jämställda löner
- Gör en särskild låglönesatsning
- Anta SKR:s och Kommunals avsiktsförklaring vad gäller utbildning för vårdbiträden och undersköterskor
- Kartlägg hur helgtjänstgöring ser ut på våra sjukhus och ta fram ett regiongemensamt program för hälsofrämjande scheman i samarbete mellan HR och de fackliga organisationerna
- Öka andelen servicepersonal på sjukhusen
- Inför personalpooler med adekvat utbildning för vårdyrken
- Utöka antalet AT-platser, samt ST-tjänster inom allmänmedicin
- Undersök möjligheten att låta läkare med avslutad specialistkompetens få läsa in allmänmedicinsk specialitet på betald arbetstid, samt att dessa efter avslutad utbildning erbjuds möjlighet till delad tjänst, på sjukhus och vårdcentral.
- Genomför ett gratifikationssystem för att få fler vårdutbildade att söka sig till landsbygd och mindre tätorter
- Ge fler yrkesgrupper möjlighet till yrkesintroduktion och kompetensutveckling på betald arbetstid
- Inrätta särskilda handledaranställningar
- Utöka satsningarna för utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal, samt insatserna för att anställda människor med funktionsvariationer

Social hållbarhet

Västra Götalandsregionens arbete för social hållbarhet innefattar både folkhälsa och mänskliga rättigheter och ska aktivt arbeta tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer, för att hitta gemensamma prioriteringar som stärker invånarnas hälsa och därmed den sociala hållbarheten.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart och jämlikt samhälle tål påfrestringar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. En förutsättning för social hållbarhet är att det råder en samsyn kring vad ett välfärdssamhälle ska erbjuda. Det handlar också om att människor ges möjligheter och förutsättningar till en meningsfull sysselsättning och utveckling.

Västra Götalandsregionen har länge haft ett stort fokus på folkhälsa och på mänskliga rättigheter. Detta arbete ska fortsätta och fördjupas så att inga människor ska falla emellan och inte få sina grundläggande behov tillgodosedda.

Folkhälsa

En god folkhälsa för alla är en klassfråga. Därför måste samhället se till att ha en väl fungerande kommunal verksamhet och regionerna en väl fungerande hälso- och sjukvård.

Det räcker inte att allt finns där, utan ALLA måste ha tillgång till det.

Folkhälsoarbetet i Västra Götalandsregionen bygger på våra nationella folkhälsomål som handlar om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Internationellt sett har befolkningen i Västra Götaland en god hälsa, hög levnadsnivå samt en hög förväntad livslängd. Men de sociala skillnaderna i folkhälsa stora. Samma positiva utveckling som ses i befolkningen som helhet saknas för många grupper. Inom vissa begränsade geografiska områden mår invånarna betydligt sämre och har lägre förväntad

livslängd jämfört med snittet för Västra Götaland. Att ha tillgång till en jämlik och nära vård i hela regionen är därför avgörande och en viktig förutsättning för att sluta hälsoklyftorna. För att nå en jämlik hälsa krävs riktade reformer och ett brett samarbete i samhället. Västra Götalandsregionen ska aktivt arbeta tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer, för att hitta gemensamma prioriteringar som stärker invånarnas hälsa och därmed den sociala hållbarheten. Viktiga arenor för en jämlik hälsa är exempelvis hälsofrämjande och förebyggande arbete med levnadsvanor i välfärdens verksamheter, där hälso- och sjukvård är ett betydelsefullt område.

För oss socialdemokrater är det viktigt med en jämlik tandhälsa. Munhälsan i regionen är generellt god, men det finns stora klasskillnader. Vi socialdemokrater vill att särskilt fokus ska läggas på att minska ojämlikheten i tandhälsa hos barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt äldre. Vårt mål är att tandvården ska bli en del av det nationella sjukvårdssystemet.

Under de senaste decennierna har den psykiska hälsan försämrats avsevärt hos i stort sett alla åldrar. Vi vill se en utvecklig där berörda regionala verksamheter, såsom primärvård, barn- och ungdomspsykiatri och habilitering, samverkar med skola, socialtjänst, försäkringskassa, polis och civila samhället. Detta i syfte att i tid sätta in de insatser regionen kan göra för att främja psykisk hälsa på ett tidigt stadium. Familjecentraler kan samordna insatser inom hälsa samt ge socialt stöd för både barn och vuxna. Vi ser även att det finns ett glapp för våra unga vuxna och studenter som har ett mer omfattande vårdbehov än vad som kan erbjudas på ungdomsmottagningarna och vårdcentraler. Ett förebyggande hälsoarbete kommer spara mänskligt lidande och ekonomiska resurser. Psykisk sjukdom går att förebygga och lindra. Genom att ge barn möjlighet att lyckas och känna trygghet skapar vi goda förutsättningar. Därför är det viktigt att höja den allmänna kunskapen och medvetenheten inom området för att nå de folkhälsopolitiska målen och en jämlik hälsa. För att få ett hälsosamt åldrande behövs social gemenskap, meningsfull sysselsättning och goda levnadsvanor. Det är viktigt att uppmärksamma psykisk ohälsa hos äldre.

Cancersjukdomar är en av vår tids stora hälsoproblem. Det finns viktiga insatser att göra för att såväl förebygga som åtgärda i tid och därmed minska dödlighet och öka livskvalitet. I dag är det många som överlever sin cancer men ibland med en kraftigt försämrad livskvalitet. Därför behöver tidig upptäckt av cancer såsom screening, samt rehabilitering efter cancer stärkas och prioriteras. Efter socialdemokraternas initiativ införs nu ett pilotprojekt för att upptäcka prostatacancer i tid. Vi vill se att detta breddinförs för åldersgruppen 50–74 år i hela Västra Götalandsregionen. Det är av stor vikt att regionen påbörjar ett arbete för tidig upptäckt av tarmcancer.

Ett av folkhälsomålen är Kontroll, inflytande och delaktighet. Genom att förstå sin omgivning och kunna påverka sin egen situation skapar vi en känsla av sammanhang. Därför är det viktigt att Västra Götalandsregionen arbetar på ett öppet och kommunikativt sätt där de vi kommer i kontakt med känner delaktighet. Då skapar vi trygghet för våra medborgare.

Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. I Västra Götalandsregionen finns Sveriges enda regionala plan för mänskliga rättigheter och den är

nu under revidering inför 2020. I planen lyfts 12 mål för att nå mänskliga rättigheter och FN:s mål Agenda 2030 är en plattform för planen. Men i Västra Götaland finns individer och grupper vars behov inte möts upp dessa 12 mål. Därför ska regionens arbete kring mänskliga rättigheter alltid utgå från individen.

Allt fler unga upplever en könsdysfori och vi vet att unga HBTQ-personers är särskilt utsatt i dagens samhälle när det kommer till psykisk ohälsa, det gäller Sverige såväl som andra länder. Som ung HBTQ-person har många en erfarenhet av att hemlighålla sina funderingar och identiteter av grundade rädslor för att bli utsatta för diskriminering och våld av personer i sin omgivning. Därför är det livsviktigt att skolan och samhället tar ett särskilt ansvar för dessa frågor. Behovet av trygga platser, där man kan träffa andra i liknande situation som en själv och där alla får vara sig själva, är centralt. Vi socialdemokrater vill därför att Västra Götalandsregionen ska ta fram ett HBTQ-politiskt handlingsprogram som ska följas upp av samtliga verksamheter i regionen.

Mål:

- Genom förebyggande insatser skapa förutsättningar för en jämlik hälsa hos alla
- Alla barn ska ha möjlighet till en fullföljd studiegång
- Alla ska ha rätt till en god munhälsa
- Alla diskrimineringsgrunder ska ligga som grund för regionens arbete och stöd.

Uppdrag:

- Etablering av fler familjecentraler och digitala mottagning för barn och unga med psykisk ohälsa
- Inför avgiftsfria besök för unga till läkare och psykolog på ungdomsmottagningar
- Inför avgiftsfria besök hos tandhygienist för personer 65 år och äldre
- Samtliga förvaltningar ska beakta hur ojämlikheten i hälsa kan minska.
- Stödja språkutveckling
- Utveckla förebyggande barntandvård med insatser för att minska ojämlikheten i regionen.
- I samarbete med kommunerna och andra aktörer utveckla hälsofrämjande verksamheter

Regionutveckling som skapar jobb och hållbar tillväxt

Den pågående pandemin har skapat helt nya förutsättningar för arbete med regional utveckling. Många individer och näringar har drabbats hårt av nedstängningar och rörelserestriktionerna. Besöksnäringen, många näringar inom handel men även industrin har noterat kraftig nedgång i efterfrågan. Arbetslösheten, antal konkurser och arbetslösheten ökat kraftig och ligger historiskt på mycket höga nivåer. Samtidigt kvarstår många av de utmaningar som gjorde sig gällande redan innan pandemin och kommer accelerera de närmaste åren. Teknikskiftet och digitalisering går allt snabbare och behovet av omställning, omskolning och kompetensutveckling kommer att ställa hårdare krav på arbetsmarknaden. Att säkerställa att välfärden och andra sektorer i samhället har tillgång till kompetent arbetskraft är en central och viktig fråga, både för regionen, och arbetsmarknadens parter. Dessa utmaningar kräver att den regionala utvecklingsstrategin fokuserar på de insatser och åtgärder som bidrar till att dämpa arbetslösheten och skapa en positiv utveckling i hela Västra Götaland. För oss socialdemokrater är det en självklarhet att regionens insatser ska bidra till att fler kan försörja sig genom ett eget arbete, men även att förutsättningarna för nya jobb och företagande fortsätter att utvecklas. Detta kräver fortsatta satsningar på regionala innovationssystem, inkubatorer, strategiska utvecklingsområden, såsom Life Science, AI, elektrifiering, omställning av arbetskraft genom kompetensutvecklings- och utbildningssatsningar, men även satsningar för att säkra livsmedelsförsörjningen, men även andra satsningar på blå- och gröna näringar. Full sysselsättning utgör vår övergripande politiska prioritering och har avgörande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Här behöver särskilt fokus riktas mot unga och utrikesfödda.

Hållbarhetsperspektivet

Den hållbara utvecklingens sociala, ekologiska och ekonomiska dimensioner är var för sig viktiga, men bildar också en helhet och kan och får inte utesluta varandra. Målet om en långsiktigt hållbar utveckling ska vara utgångspunkten för alla beslut, och Västra Götalandsregionen ska aktivt bidra till arbetet med att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Därför måste inkomstskillnaderna minska och vägen till egenförsörjning breddas. Det handlar ytterst om att alla som kan arbeta ska arbeta, och ges möjlighet att utvecklas. För att garantera att samtliga regiondelar får förutsättningar för god och hållbar utveckling och tillgång till regional service ska den kommande regionala utvecklingsstrategin utgå från ett helhetsperspektiv och bidrar till sammanhållning i hela territoriet. Insatserna behöver lyfta både individer och stärka framväxande nya näringar som kan skapa framtidens jobb och försörjningsmöjligheter.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart och jämlikt samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. Ett jämlikt samhälle är dessutom avgörande för att klara den nödvändiga omställningen som krävs för att nå ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Det finns inget större hot mot mänskligheten än vår oförmåga att stoppa de accelererande miljö- och klimatförändringarna. Den samlade forskarvärlden är djupt oroad över vår negativa klimatpåverkan, hoten mot den biologiska mångfalden. Därför är det ett gemensamt ansvar för alla att bidra till den ekologiska hållbarheten. För att möta dessa utmaningar krävs både förändringar och anpassningar i vårt sätt att producera konsumera varor och tjänster.

Den ekonomiska hållbarheten innebär att vi genom en hållbar tillväxt kan fortsätta satsa på vår välfärd och att få människor i arbete, utan att det medför negativa konsekvenser på den ekologiska eller sociala hållbarheten. Vi ska hushålla med våra resurser på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Det handlar om att ta vara på möjligheterna med den digitala och tekniska utvecklingen samt stimulera insatser som främjar ett hållbart samhälle och därmed bidra till klimatomställningen. Vi måste finna och implementera modeller för cirkulär ekonomi, samt underlätta för såväl företag och individer att ställa om.

Jobben – kompetensutveckling, omställning, omskolning

Arbetsmarknaden i Västra Götaland präglas starkt av industriföretag, bland annat inom fordonstillverkningen men även kemi-, process- och livsmedelsindustrin. Här finns stora och nya möjligheter som behöver bättre tas tillvara. Omställningsinsatser för kollektivanslutna inom industrin ska ingå som en viktig del i regionens samarbete med arbetsmarknadens parter.

Dagens snabba teknikutveckling ställer stora krav på kompetensutveckling för att anställda ska kunna ställa om, såväl inom eller mellan arbetsplatser och branscher. Detta för att klara av att hänga med i den omställning många ser inom industrin till följd av teknikutveckling och automatisering. Därför behöver regionen ha starkt fokus på kompetensförsörjning inom bristyrken, men också bidra till att skapa förutsättningar för kompetensutveckling/omställning på arbetsmarknaden. Vidare är möjligheterna till validering ett viktigt verktyg i omställningsarbetet. Här behövs ytterligare metodutveckling och satsningar. Den nationella finansieringen behöver säkras genom påverkansarbete.

Arbetet med fullföljda studier ska fortsätta i samverkan med kommuner. Det behövs också en välfungerande struktur och samverkan mellan yrkesvuxenutbildningen, yrkeshögskolan, regionens samtliga folkhögskolor och naturbruksskolor för att övergången mellan olika studieformer ska bli så smidigt som möjligt. Regionen har en viktig roll i att skapa ge likvärdiga villkor för samtliga folkhögskolor. Dessa är ännu viktigare resurser framöver om kompetensförsörjningsbehovet ska kunna tillgodoses.

Att ha tillgång till arbetsförmedlingstjänster runt om i regionen är av avgörande betydelse för att snabbt sätta in insatser som kan korta tiden i arbetslöshet, men samtidigt tillgodose behovet av arbetskraft inom bristyrken. Regionen ska därför verka för att resurserna till arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska insatser ökar. Här har också regionens inflytande över EU:s sociala och utvecklingsfond av stor betydelse för att rusta individer och territoriet att möta framtidens krav på arbetsmarknaden. Samarbetet med arbetsmarknadens parter kan också underlätta omställningen av arbetskraft.

Fortsatta och snabba valideringsinsatser kan också bidra till omställningen av arbetskraften. Vi förespråkar därför proaktiva insatser för att förebygga ytterligare ökning av arbetslösheten. Här bör nämnden överväga om tjänsterna kan tillhandahållas utan eller med reducerad avgift för arbetsgivare.

Företag och entreprenörskap

Samtidigt som det råder brist på arbetskraft växer fram nya och innovativa företag med full kraft och inriktning mot framtidens tekniker, produkter och tjänster. Stödet till företagande och entreprenörskap inom de nya framväxande och hållbara branscherna måste fortsätta stimuleras. Samtidigt måste regionen påkalla fler statliga stödinsatser för att företag och näringar som har drabbats hårt av rådande pandemin får adekvat och träffsäkert stöd.

Skogsnäringen har en avgörande betydelse för omställning till den cirkulära och fossilfria ekonomin och behöver stärkas genom initiativ till en skogsstrategi i Västra Götaland. De sex etablerade Science Parks som finns i regionen är viktiga noder för innovation, entreprenörskap och utveckling av framtidens jobb och branscher. Samarbetet mellan det offentliga, näringslivet och akademien i unika utvecklingsmiljöer är vår nyckel till framtiden. Jämställdhetsperspektivet ska prägla alla stödjande verksamheter som regionen med- eller helfinansierar. Kvinnors företagande ska särskilt fokuseras

Samarbetet mellan det offentliga, arbetsmarknadens parter och den sociala ekonomin behöver utvecklas ytterligare för en hållbar och inkluderande arbetsmarknad. Regionens avsatta medel för sociala investeringar ska användas till värdeskapande insatser som bidrar till kompetensutveckling och inkludering på arbetsmarknaden. Ungas och utrikes födda kvinnors tidiga inträde på arbetsmarknaden är av avgörande betydelse för att klara arbetskraftsbehovet.

Blå- och gröna näringar

Blå-, gröna och livsmedelsnäringar är av strategisk betydelse. Regionen ska inom ramen för sitt ansvarsområde stödja etableringen av Europas största landbaserade laxodling i Sotenäs. Här behöver särskilt påverkansarbete för att påkalla behovet av statligt finansieringsstöd till kommunen.

Inom de blå näringarna tillskapas nya produkter och tjänster. Regionen ska facilitera samarbetet och kunskapsutbytet mellan dessa oftast små mikroföretag.

Regionens naturbruksskolor är en viktig resurs för dessa näringar och ska ges goda utvecklingsförutsättningar. Vi vill också utveckla arbetet med att stödja ökad sysselsättning med fokus på kompetensförsörjning, branschens attraktivitet och utveckling av små och medelstora företag inom gröna hållbar livsmedelsproduktion. Genom det kan Västra Götaland få en mer hållbar konsumtion av livsmedel vilket främjar folkhälsa och minskar miljöpåverkan. Målet ska också vara att skapa fler jobb och högre tillväxt inom branschen. En ökad närproducerad livsmedelsförsörjning är viktigt för både klimatet, tillväxt av jobb inom sektorn och för samhällets robusthet i händelse av kris.

Besöksnäring

Besöksnäringen har drabbats hårt under pandemin, särskilt i norra delen av Bohuslän. I nära dialog med näringarnas företrädare ska regionen överväga ytterligare insatser som kan bidra till att näringen kan övervintra det rådande läget. Besöksnäringen har fortsatt stor utvecklingspotential, och dessutom kan även erbjuda ett första jobb för många unga och nyanlända. Genom mer aktivt samarbete mellan aktörerna inom turism och kultur kan

turistsäsongerna förlängas, och fler besöksmål profileras. Besöksnäringen skapar också stort värde både i staden och på landet.

Nya branscher tar form

Digitalisering, den accelererande teknikutvecklingen samt elektrifieringen skapar nya möjligheter men också nya utmaningar. Fortsatta satsningar på utbyggnad av bredband, och säker elförsörjning behövs. Regionen ska vara pådrivande gentemot staten och andra aktörer för utveckling av laddinfrastruktur samt utbyggnad av flytande biogasproduktion för tunga transporter och sjöfart. Båda är viktiga faktorer för att få ned utsläppen från trafiken och nå målen för hållbara transporter.

Gränsen som en utvecklingsresurs

Gränsfrågan är en mycket viktig fråga och förtjänar särskild uppmärksamhet utifrån ett regionalt perspektiv. Det finns många gemensamma nämnare med våra grannregioner i Norge. Det handlar inte bara om turism och förtagande utan också en rad andra viktiga och avgörande frågor för en starkare utveckling i gränsregionen, tex en snabb järnvägsförbindelse mellan Oslo-Göteborg. Regionen bör därför vara mer engagerad i gränsfrågor på högre politisk nivå. En strategi alternativt ett handlingsprogram bör tas fram i samarbete med berörda parter på respektive sidan av gränsen.

Mål:

- Regionens stöd till teknikskiften och omställning på arbetsmarknaden ska ske med jämlikhets- och jämställdhetsfokus
- Den regionala utvecklingsstrategin för 2021–2030 ska bidra till utveckling av hållbara jobb och hållbart näringsliv i regionen
- Gränssamarbetet med Norge ska stärkas
- Goda förutsättningar för blå, gröna, livsmedels-, skogs- och besöksnäringar

Uppdrag:

- Delregionala analyser behöver göras för att adressera insatserna rätt
- Genomför återkommande dialog och samverkan med arbetsmarknadens parter, akademi och civilsamhällets aktörer
- Ge ökat stöd för kvinnors företagande och innovationskraft
- Bredda och intensifiera arbetet med validering

Bildning och utbildning för en hållbar arbetsmarknad

Det livslånga lärandet blir allt viktigare i det kunskapsintensiva och komplexa samhälle vi lever i. För att man i Västra Götaland ska kunna ta tillvara på invånarnas resurser och förmågor måste det finnas insikt och förståelse hos såväl anställda, som fack och arbetsgivare för betydelsen av det livslånga lärandet och dess koppling till konkurrenskraft, lönsamhet, tillväxt och möjlighet till personlig utveckling.

För att vi fortsatt ska kunna vara en ledande kunskapsnation måste vi fokusera på det livslånga lärandet. Därför måste vi i Västra Götalandsregionen skapa bra utbildningsplatser, öka arbetsmarknadsanknytningen och göra insatser för att ta tillvara den kompetens som finns i

hela Västra Götaland. Regionala yrkesvux och yrkesutbildningar ska erbjuda ett brett utbud av utbildningar som motsvarar de behov som finns i de olika regiondelarna. Regionens naturbruksskolor är en viktig grund för att klara bemanning inom gröna näringar och därför ska dessa utbildningar stärkas.

Vi ser folkbildningen som viktig för både civilsamhället och vuxenutbildningen. Att erbjuda alternativ till det reguljära utbildningsväsendet kan vara en fungerande lösning för delar av arbetskraften. Regionen ska arbeta för fler utbildningsveckor på folkhögskolorna samt fortsatt utveckling av regionala yrkesvux. Folkbildningen bidrar med ett tillskott av mångfald, demokratifostran och ökat kulturdeltagande som andra aktörer oftast saknar. För arbetsmarknadspolitiken blir folkbildningens arbete med kompetensförsörjning ett viktigt instrument. En annan avgörande faktor är att individen inte halkar efter i ett tidigt skede, för att sedan ha svårt att ta en anställning eller vidareutbilda sig. Därför är regionens arbete med fullföljda studier en viktig satsning som ska fortsätta utvecklas.

Västra Götalandsregionen ska även stödja initiativ till att delregionala kompetenscentrum för bland annat distansutbildningar inom både yrkeshögskola och högskola/universitet kan etableras i samarbete med intresserade kommunalförbund.

Regionen behöver också bidra till bättre förutsättningar för distansutbildningar med hjälp av den digitala tekniken. Det finns många som vill studera på universitet eller högskola men som har svårt att klara pendling mellan hem och studier. Orsaken kan vara familjesituation eller önskemål att kombinera arbete med studier. Att dessutom få många med låg utbildning att ta steget vidare till fortsatta studier är en viktig insats för den delen av arbetskraften som riskerar halka efter. Västra Götalandsregionen bör stöda och stimulerar fler kommuner att starta högskolecentrum för distansutbildningar inom både högskola och yrkeshögskola.

Mål:

- Ett förstärkt fokus på kompetensutveckling och omskolning genom samverkan internt och externt
- Samtliga folkhögskolor i Västra Götaland ska få likvärdiga villkor

Uppdrag:

- Utred formerna för högskolecentrum för distansutbildningar inom högskola och yrkeshögskola

Rättvis klimatomställning och klimatanpassning

Det finns inget större hot mot mänskligheten än vår oförmåga att stoppa de drastiska miljö- och klimatförändringarna. Utmaningarna är globala, och internationella överenskommelser vägleder arbetet för att infria dem. Det är ett gemensamt ansvar för alla att bidra till den ekologiska hållbarheten. För att möta dessa utmaningar måste vi vara beredda på förändringar och anpassningar i vårt sätt att producera och konsumera varor och tjänster.

Västra Götalandsregionen ska fortsätta ta sitt ansvar och aktivt verka för att minska sin negativa miljöpåverkan. Våra regionala miljömål behöver förtydligas och stödja de nationella miljömålen. Detta görs genom tätt samarbete mellan viktiga samhällsaktörer. Fortsatta satsningar på fossilfria och förnyelsebara energislag så som el, biogas (även flytande) och biobränslen, solkraft och vindkraft behövs för att ställa om samhället i en hållbar inriktning.

Klimatförändringarna ställer stora krav på att samhällena genomgår en klimatsomställning för att vända den globala uppvärmningen. Samtidigt måste vi också se att en klimatanpassning är nödvändig för att stå bättre rustad för de klimatförändringar vi redan idag ser. Regionen ska aktivt integrera arbetet med klimatanpassning i samband med investeringsplanering.

För att minska Västra Götalands klimatavtryck ska insatser ske för att stimulera till en hållbar konsumtion och övergång till en cirkulär ekonomi. En av de viktigaste omställningarna för att hantera klimatkrisen är att ge fler människor möjlighet att leva miljövänligt och klimatneutralt. Omställningen mot ett hållbart samhälle är en utmaning för att säkra hälsa, jobb, god miljö och social trygghet även för framtida generationer, och här behöver Västra Götalandsregionens arbete stärkas.

Målet om en långsiktigt hållbar utveckling ska vara utgångspunkten för alla beslut. Regionen har under många år framgångsrikt arbetat strategiskt med omställningsarbetet inom den egna verksamheten och i samarbete med länets kommuner. Det arbetet ska fortsatt vara högt prioriterat. Upprättande av en årlig koldioxidbudget är ett progressivt sätt att arbeta med de internationella målen fram till 2040, men också öka takten i arbetet med Klimat 2030 Västra Götaland ställer om. Budgeten ska ses som ett väsentligt verktyg för att regionen, kommunerna, företag och organisationer ska kunna identifiera vilka ytterligare åtgärder som behöver sättas in för att nå målet om fossiloberoende 2030. Det är viktigt att vi ligger steget före i arbetet att möta konsekvenserna av att miljöarbetet historiskt har varit lågt prioriterat. Både klimatomställningen och klimatanpassningen måste ske på ett sätt som människor upplever som rättvist. Det är viktigt att såväl privatpersoner och samhällsaktörer utifrån sina faktiska förutsättningar bidrar till klimatarbetet.

Att utveckla våra kustområden till Europas ledande maritima områden med sikte på innovation och miljöanpassad och hållbar utveckling ska fortsätta. God havsförvaltning, maritima operationer och teknologier, marina livsmedel, maritim turism, marin energi, marin bioteknik ska även i fortsättningen utgöra utgångspunkter för det fortsatta arbetet. Västra Götalandsregionen ska också aktivt bidra till att hitta lösningar på det allt mer växande problemet med nedskräpning och plast i havet.

Föregångare i egna verksamheter

Regionen ska gå före på miljöområdet. Vi ska ta ett stort ansvar för miljöproblemen och bidra till att utveckla framtidens klimatlösningar. Regionen ska aktivt driva miljöfrågorna både i den egna verksamheten och inom ramen för klimatstrategiarbetet med kommunerna. Det innebär att verksamheterna ska bedrivas resurseffektivt med fokus på att minska sin miljöpåverkan. Klimatväxlingsprogrammet ska stödja hållbara resanden och bidra till omställning av flyget till förnybara bränslen.

Regionen ska i samarbete med kommuner, länsstyrelsen och andra intressenter vara pådrivande i miljö- och klimatarbetet inom territoriet. Arbetet behöver också fokusera på att de nationella miljömålen fokuseras och utgör en utgångspunkt för samarbetet. Översyn av de regionala miljömålen ska bidra till att tydliggöra roller och ansvar i organisationen. Arbetet ska aktivt bidra till de globala miljömålen.

Västra götalandregionen ska stödja utveckling av nya gröna och klimatsmarta teknologier och innovationer. Detta kan bland annat ske genom att skapa möjligheter till test och

demonstration som banar väg för utveckling av nya produkter och tjänster.

Regionens Science Parks stödjer utgör viktiga nav för dynamisk utveckling runt om i regionen och bör ha stärkt fokus på klimat- och miljöfrågor.

Utveckling av hållbara städer, eller större fokusering kring renare hav och luft är också viktiga fokusfrågor, likaså forskning och utveckling av förnybar energi, energieffektivisering och förbättrade transporter. Här är utveckling av biobaserade flygbränslen ett viktigt utvecklingsområde. Regionen kan genom aktiva insatser skapa förutsättningar för ett brett samarbete mellan offentliga aktörer, näringslivet och akademien. Vi vill ta initiativ till etablering av ett centrum för utveckling av fossilfria bränslen i Västra Götaland.

Mål:

- Västra Götalandsregionen ska vara föregångare i omställningen till ett hållbart samhälle
- Västra götalandregionens invånare ska vara oberoende av fossil energi år 2030
- Arbetet med Klimat 2030 Västra Götaland ställer om ska intensifieras genom konkreta åtaganden av varje aktör. Koldioxidbudgeten ska ge vägledning i arbetet.

Uppdrag:

- Västra götalandregionen ska aktivt följa upp miljömålen i verksamheterna
- Västra Götalandsregionen ska ha ett strukturerat arbete med klimatanpassning i sina verksamheter
- Klimatväxlingsprogrammet ska bidra till hållbart resande och omställning av flyget till förnybara bränslen
- Stödja test- och demonstrationsverksamhet
- Etablera ett centrum för utveckling av fossilfria bränslen i Västra Götaland

Infrastruktur för en rundare region

Resenärer ska kunna lita på att tågen går i tid och ankommer i tid. För att öka punktligheten och öka turtätheten behövs statliga satsningar på underhåll och investeringar av infrastruktur. Investeringar i infrastrukturen som främjar en rundare region förstärker och förbättrar regionens arbetsmarknad.

Infrastruktur- och kollektivtrafikplanering förutsätter i många fall en samordning av den fysiska planeringen tillsammans med kommunerna. Regionen bör fortsatt vara en viktig resurs i samarbetet. Här behöver utveckling och utbyggnad av laddinfrastruktur särskilt uppmärksammas och samordnas.

Mycket av infrastrukturen i Västra Götaland är i behov av upprustning och reinvesteringar på olika sätt. Såväl sjöfart, järnväg som vägar, men det behöver också satsas på infrastruktur för cykel och fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken. Infrastrukturen behöver byggas ut och vara väl underhållen för att få till stånd ett robust system med minimal sårbarhet för trafikstörningar. Regionen ska vara drivande för att fler infrastruktursatsningar tas med i den nationella planen och staten bidrar till att binda samman Västra Götaland med övriga Europa genom snabba och robusta förbindelser. Att tillhandahålla snabba korridorer för transport av både människor och gods är en förutsättning för hållbar utveckling och tillväxt.

Stödja teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen går fort, så väl inom områden som elektrifiering, autonoma fordon men också i fråga om digitalisering och AI. Här gäller det att även bidra till utveckling av olika mobilitetstjänster. Västra Götalandsregionen ska vara en självklar aktör som stödjer och följer denna utveckling, och agera pilot för nya idéer och utvecklingsprojekt inom denna tekniska utveckling. Den nationella infrastrukturplaneringen behöver också beakta den accelererande utvecklingen av elektrifiering av trafiken och beakta behovet av laddstationer i framtiden.

Regionen ska stödja utvecklingen och implementering av ny teknik i Västra Götaland. Där är gods- och persontransporter viktiga ur nya tekniska utvecklingsperspektiv. Genom att stimulera utveckling av digitala mobilitetstjänster och trafikplattformar kan ytterligare steg mot ökat kollektivt resande tas. Med effektiva och samordnade lösningar för godstrafiken kan utveckling av transporter bidra till en omställning till klimatsmarta trafiklösningar. Utbyggnad av laddinfrastruktur för lätta och tunga fordon ska stödjas.

Investeringar för framtiden

Rätt investeringar bygger Västra Götaland starkt och hållbart för framtiden. De statliga satsningarna på underhåll av infrastruktur måste öka i Västra Götaland då investeringsbehoven är omfattande. Vi vill se satsningar som främjar en rundare region. Vi behöver även förbättra infrastrukturen med kringliggande regioner och länder. I somras beslutade regeringen om ett första steg för att ta fram en ny infrastrukturplan. Utgångspunkten är att klara klimatomställningen, hålla ihop landet och bygga ett starkt samhälle. För första gången får Trafikverket i uppdrag att också titta på socioekonomiska utmaningar och jämställdhet. Utifrån underlaget kommer regeringen lägga en infrastrukturproposition. Västra Götalandsregionen behöver tala med en stark och tydlig röst om behovet av investeringar i höghastighetsbanor för att knyta ihop våra två största städer, Göteborg och Borås. Detta är en viktig satsning för utvecklingen i hela Västra Götaland. Vi behöver också sammankoppla Oslo-Göteborg-Malmö-

Köpenhamn-Hamburg för att skapa en innovativ och förstorad arbetsmarknad och korridor för utveckling av gröna jobb och innovationer. Västra Stambanans planerade investeringar ska skapa bättre trafikflöden, likaså investeringar i nya slussar i Trollhättan.

Vi måste skapa en bra grund för infrastrukturen i Västra Götaland där sjöfart, väg, järnväg, flyg och telekommunikation utvecklas och kompletterar varandra. Här kan regionen vara en viktig aktör i samarbetet mellan de olika näringsgrenarna och akademien i utvecklingen mot nya lösningar. Vi behöver optimera användning av den infrastruktur vi har idag och ta vara på utvecklingspotentialen. Våra regionala flygplatser ska kunna användas som testarenor vid utvecklandet av förnybart bränsle till flyg.

I den regionala transportinfrastrukturplanen pekas viktiga prioriteringar ut som ska främja och stödja en fortsatt hållbar regional utveckling. Det syftar till att såväl vardagsresor och arbets- och studiependling, samt godstransporter ska fungera och utvecklas vilket är viktigt för att nå hög sysselsättning och en ökad andel kvalificerad tjänste- och industriproduktion. Därför är det viktigt att regionen har ett målinriktat arbete för att kunna ta hem de prioriteringar som pekats ut. Det gäller även arbetet med att nå målen i trafikförsörjningsprogrammet. Detta förutsätter att det eftersatta statliga investeringsbehovet åtgärdas. Regional medfinansiering får ske med stor restriktivitet och om det tillför särskilt mervärde för regionens invånare.

Mål:

- Trafikförsörjningsprogrammets mål och den regionala transportinfrastrukturplanen ska prioriteras
- Investeringar av nationellt intresse ska bekostas av staten
- Genomföra infrastrukturplanen inom bestämda tidsramar

Uppdrag:

- Västra götalandregionen ska ta fram en tydlig prioritering för regionala järnvägssatseringar som både tillgodoser stadens och landsbygdens behov

Enkel och rättvis nystart av Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken har drabbats hårt av coronapandemin. Regionens mål och ambition har varit att Västtrafik ska upprätthålla normal trafik och öka där trängseln har varit påtaglig. Det kraftigt minskat resande har genererat stora ekonomiska underskott för Västtrafik. Detta är en utmaning. Västra Götalandsregionen som ägare ska gå in med tydliga garantier för att hantera denna ekonomiska situationen. När folkhälsomyndigheterna släppt på restriktionerna handlar det om att nystarta kollektivtrafiken. Att återfå förtroendet om att resa med kollektivtrafiken är smittsäkert och tryggt. Nystarten kommer också handla om att få fler invånare - där det är möjligt - att välja andra alternativ som cykel. Det breda synsättet på hållbart resande hade påbörjats innan pandemin men behöver nystartas under 2021.

Västra Götaland är en växande och omtyckt region, både att bo, studera och arbeta i. För att livet i Västra Götaland ska fungera krävs en robust och effektiv infrastruktur och kollektivtrafik. Våra satsningar ska leda till att fler kan välja kollektivtrafiken som första alternativ för resa till utbildning, fritid och arbete. De utmaningar, med trängsel och svårigheter för kollektivtrafiken att ta sig fram, som finns i och runt Göteborg, måste mötas med alternativa färdmedel eller nya infrastrukturinvesteringar. Behovet av att lösa trängselproblematiken på de mest belagda sträckorna har visat sig särskilt nödvändigt nu under coronapandemin.

I Borås, Uddevalla, Skövde och Trollhättan är det viktigt att stärka stadstrafiken i syfte att få fler att välja kollektivtrafiken. Det är också angeläget att stärka närtrafiken och den anropsstyrda linjetrafiken på landsbygden för att nå en jämlikare kollektivtrafik i vårt län.

Fler väljer att åka kollektivt om de vet att tider hålls, den är pålitlig och enkel. Vi vill erbjuda en tillgänglig kollektivtrafik som är enkel och prisvärd, samt trygg att resa med. Kollektivtrafiken är både en strategisk samhällsbyggnadsfråga och en viktig samhällsservice, inte minst för att kunna sluta de påverkbara hälsoklyftorna. En bra, tillgänglig och pålitlig kollektivtrafik underlättar vardagslivet och ger en ökad livskvalitet. För att ge ytterligare service för dem som reser kollektivt vill vi att kollektivtrafiken byggs ut med fritt WiFi. Det är ett viktigt strategiskt steg i att skapa mervärde för det kollektiva resandet och att återfå resenärer som ändrat sina resandevanor.

Den fordonsflotta som används i Västtrafiks affärsområde har en mycket låg användning av fossila drivmedel. Denna utveckling, mot en mer hållbar transportsektor, vill vi ska fortsätta. Elbussar i stadstrafik, biogas i den regionala busstrafiken, långsiktiga satsningar på färjor som är batteridrivna.

Ungdomsrabatten ska återinföras

Framtiden behöver fler som reser kollektivt. Då vårt resande står för en stor del av utsläppen är ett sätt att minska dessa att stimulera fler till att åka kollektivt. Detta är viktigt inte minst nu när många under en längre tid valt bort det kollektiva resandet till följd av myndigheternas rekommendationer under coronapandemin. Ett strategiskt viktigt vägval är att satsa på att framtida generationer tidigt vänjer sig och ser kollektivtrafiken som prisvärd och attraktiv. Vi måste stimulera fler unga, framtidens vuxna, att välja tåg, spårvagn, buss eller andra gemensamma resesätt. Därför behöver Västra Götalandsregionen införa en generell ungdomsrabatt för alla upp till 25 år. Och det är hos ungdomarna vi snabbast kan få till en förändring i beteende gällande klimatåtgärder, så som det kollektiva åkandet. För att det ska vara möjligt måste kollektivtrafiken vara ett rimligt alternativ, inte minst ekonomiskt.

Vi vill sänka biljettpriset för barn i grundskoleålder till hälften av biljettpriset för vuxna. Avgiftsfri kollektivtrafik under sommarloven kan göra det möjligt för alla skolungdomar att åka till sommarjobb eller fritidsaktiviteter oavsett hur familjens ekonomi ser ut.

Mål:

- Trafikförsörjningsprogrammet är grunden vid nystarten av kollektivtrafiken
- Kollektivtrafiken ska vara prisvänlig och tillgänglig och upplevas rättvis
- Investeringar av nationellt intresse ska bekostas av staten

Uppdrag:

- Införa en seniorbiljett, med en låg årlig kostnad, för alla över 70 år som gäller över alla tre zonerna i Västtrafiks affärsområde.
- Närtrafik ska finnas 7 dagar i veckan i alla länets kommuner
- Förstärkningstrafik på linjer med hög trängsel
- Återinföra ungdomsrabatten stegvis för alla upp till 25 år

Stöd- och serviceverksamheter

Regionservice

Servicenämndens uppdrag är att med hög kvalitet och god effektivitet stödja regionens verksamheter. En effektiv intern serviceverksamhet har stor betydelse för Västra Götalandsregionens förmåga att klara uppdragen inom hälso- och sjukvård och regionutveckling. Men en förändrad omvärld måste även Regionservice söka nya arbetssätt. Därför ska Regionservice sträva efter ett ökat samarbete med kommuner och regioner.

Regionservice kan service och är en stor leverantör för all form av stöd inom regionens verksamheter så som städ, vaktmästeri, måltidsverksamhet och materialförsörjning. Men i regionens stora omfattning inom olika verksamheter så finns ingen enhetlig hantering av alla dessa tjänster. Ett stort arbete framöver är att samordna utbuden för att på så vis dra nytta av regionens storlek. Därför måste arbetet med att implementera logistik och materialförsörjning samt uppgiftsväxling finansieras och genomsyra regions verksamheter.

Medarbetarna inom samtliga stöd- och serviceverksamheter ska ges möjligheter till kompetensutveckling och fortbildning. Därför krävs särskilda satsningar för kompetensutveckling på samma sätt som idag finns för undersköterskor.

Mål:

- Genom ett samlat ansvar för samordning, produktion och leverans av serviceverksamhet inom Västra Götalandsregionen ska förutsättningar skapas för att frigöra resurser till kärnverksamheten

Västfastigheter

Fastighetsnämnden har som huvuduppgift att se till att Västra Götalandsregionens verksamheter kan bedrivas i ändamålsenliga lokaler, anpassade till verksamheternas behov och deras krav på säkerhet och funktion. De lokaler som regionen bedriver verksamhet i ska uppfylla kraven på god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Fastighetsnämnden ska bedriva effektiv fastighetsförvaltning för att begränsa hyreskostnaderna.

Arbetet med energieffektivisering och minskad energiförbrukning ska fortsätta. Vid planering och genomförande av ny-, om- och tillbyggnation ska klimatförändringarnas effekter på verksamheter aktivt beaktas och tas med i beslutsunderlagen. Fastighetsnämnden ska genom sin verksamhet främja så kallade "vita Jobb" genom hela entreprenörskedjan.

Mål:

- Att med kunskap om kundernas behov aktivt stödja regionens verksamheter med ändamålsenliga lokaler, god miljö och service samt förvalta och utveckla regionens fastigheter
- Att vid projektering och genomförande av fastighetsinvesteringar särskilt beakta klimatförändringarnas konsekvenser för verksamhet, personal och patienter/brukare

Ett meningsfullt kulturliv

Kulturen ska alltid stå fri och präglas av mångfald, kvalitet och interkulturellt utbyte i hela Västra Götaland. Kulturen kan ge berättelser och synliggöra de klassklyftor, könsskillnader och utmaningar mellan stad och land som finns. Fria kulturformer ser vi som ett sätt att uppmuntra konstnärlig spetskvalitet och nytänkande, samt att skapa möjligheter för att testa nya idéer på kulturområdet.

Många kulturutövare har haft det väldigt tufft under pandemin. Det har drabbat alla. Allt från stora kulturinstitutioner till små frilansande kulturarbetare. När samhället startar upp igen är civilsamhället en viktig aktör för att snabbt nå alla grupper.

Den fria kulturen ska också ses som ett demokratiuppdrag. Dessa värden är viktiga i ett samhälle, och vi måste alltid slå vakt om och värna det fria kulturlivet. Genom att delta i kulturella utbyten motverkas stereotypa föreställningar vilket medför ömsesidig förståelse och respekt för de olikheter som berikar vårt samhälle.

Vi vill se ett ökat samarbete mellan kommun, region och nationellt för att utveckla kulturen och öka tillgängligheten. Tillsammans kan vi sätta krav på att jämlikhet och jämställdhet genomsyrar alla kulturverksamheter.

Bildning och demokrati

Politiken har ett viktigt uppdrag att stödja folkbildningen för att stärka och utveckla demokratin. Vi socialdemokrater vill utveckla människors möjlighet till bildning och utbildning. Genom att stärka studieförbundens och folkhögskolornas uppdrag kan vi enklare nå det målet. Civilsamhället är en viktig grundbult i det demokratiska samhället, och måste ges goda förutsättningar för sin verksamhet. Under årets coronapandemi har många föreningar haft svårigheter med att bedriva sin verksamhet. Att ge förutsättningar för civilsamhället att genomföra aktiviteter innebär både en styrka för föreningar men även en chans för individer att bryta sin isolering.

Kulturarvet utgörs av vad tidigare generationer skapat och hur vi i dag uppfattar, tolkar och för det vidare. Genom kunskap om historien och vårt gemensamma kulturarv stärks förståelsen för människors identitet. Kulturarvet är dock inte statiskt utan något som ständigt förändras och omformuleras. Kulturen har också en avgörande betydelse för att stärka folkhälsa och öka känslan av sammanhang.

Oavsett vem du är och vilken bakgrund du har ska möjligheten till deltagande inom kultur och fritidsliv stärkas. Det handlar om extra stöd för både parasport och till aktivt deltagande inom kulturens områden.

Runt om i världen lever konstnärer, journalister och övriga opinionspåverkare farligt för att de utövar sin konst och rätt att yttra sin åsikt. Västra Götalandsregionen ska verka för att ta emot en fristadskonstnär i egen regi och verka för fler kommuner kan ta steget att ta emot en fristadskonstnär.

Barn och ungas rätt till kultur

Nu när FN:s barnkonvention blivit svensk lag ska Västra Götalandsregionen utarbeta tydliga arbetssätt för att säkerställa att vi lever upp till barnkonventionens ambitioner. Barn och ungas

rätt att ta del av konst och kultur, och att uttrycka sig i konstnärlig form är för oss viktigt och högt prioriterat. Därför vill vi fortsätta arbeta för att öka barn och ungas möjligheter att kunna ta del av en konst och kultur i världsklass.

En ledande kulturregion

Västra Götalandsregionen är den ledande kulturregionen i landet. Genom institutionerna Film i Väst, Göteborgssymfonikerna, Regionteater väst och Göteborgsoperan har Västsverige fått nationell uppmärksamhet och internationell lyskraft. Dessa har haft stora utmaningar att ta sig igenom årets coronapandemi. Vi vill fortsätta satsa på dessa verksamheter genom utvecklingsinsatser så att de kan gå stärkta ur coronapandemins tider.

Institutionerna har också en viktig roll i att göra sin verksamhet synlig och tillgänglig i hela Västra Götaland. Genom tydliga mål och uppdrag till bolagen stärker vi våra institutioners arbete.

I Västra Götaland finns flera museer, varav ett antal av stort nationellt intresse. Vi vill se dessa som noder inom sitt område med nationellt uppdrag. Genom att bygga vidare på det kulturella arvet av design kan Västsverige stärka framtidens design.

Att vara en ledande kulturregion innebär att utveckla och stödja både spets och bredd inom kulturområdet. Vi ska värna våra stora institutioner, samtidigt som vi bidrar till att utveckla kulturformer inom nya trender så som exempelvis nycirkus.

Mål:

- Den digitala tekniken ska göra det lättare att nå kultur- och bildningsverksamheter
- Bildningsfokus ska lyftas i regionens verksamheter för att se till varje individs personliga utveckling
- Barn- och ungdomskulturen ska utvecklas
- Det demokratiska värdet inom kulturen lyfts genom att arbeta för jämställd och jämlik kultur

Uppdrag:

- Utveckla regionens kulturinstitutioner till att nå fler människor
- Stärk möjligheten till kultur och fritidsliv för alla invånare i Västra Götaland
- Skapa en nationell nod för arkitektur och design
- Stötta fler att bli Fristadskommuner
- Forskningsprojekt inom kulturen som riktar sig till människors hälsa stöds och används inom folkhälsoarbetet

Ledning och styrning

Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledningen och medarbetarna vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska sträva. Vi ser i dagsläget en övergång från "New public management" till "Tillitsstyrning" på många områden i samhället och vi ser att det även är vägen framåt för styrning av Västra Götalandsregionen.

Tillitsdelegationen definierar tillitsbaserad styrning som:

"Tillitsbaserad styrning och ledning är styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga tillitsfulla relationer samt säkerställa förmåga, integritet och hjälpvillighet."

Den s.k. Organisationsberedningen arbetar just nu med att ta fram förslag och underlag för en framtida politisk organisation. Dessa förslag kommer därefter att diskuteras i partierna för att kunna fatta beslut om en förändrad politisk organisation och styrning av regionen under mandatperioden 2023 – 2026. Vi vill inte förekomma detta uppdrag men är övertygade om att någon form av tillitsbaserad styrning är lämpligast för regionen.

Fokus i samtliga verksamheter ska vara att skapa värde för invånarna i Västra Götaland.

En viktig del av en fungerande styrnings- och ledningssystem är också en modern informationsteknik som underlättar, inte belastar, det dagliga arbetet. Digitaliseringens möjligheter till effektivisering ska nyttjas bättre i verksamheten.

Ledningens engagemang och medarbetarnas delaktighet i verksamhetens planering och genomförande måste ständigt utvecklas. Samtliga medarbetare och chefer ska känna förtroende med organisationens värdegrund och de mål som styr verksamheten. Kunskap om arbetsmiljöansvaret ska stärkas hos chefer och i ledningsorganisationen.

Som arbetsgivare måste regionen förtydliga regelverket kring och uppföljning av bisysslor i hela organisationen. Samtidigt som regionen måste värdesätta lojala och engagerade medarbetare får ingen tvekan råda om att illojal konkurrens inte får förekomma i organisationen.

Inom regionen (och även utanför) så finns många goda exempel på framgångsrik verksamhet. Dessa måste bättre tas tillvara och lyckade processer, arbetsmetoder och verksamhetsutveckling ska tas tillvara inom övriga verksamheter. Detta ska ske enligt "Best practice", en metod som är framgångsrik ska användas på övriga liknande verksamheter om det inte går att bevisa att det inte är applicerbart. För att detta ska fungera så måste det skapas förutsättningar för verksamhetsnära och kvalitetsdriven verksamhetsutveckling. Standardisering av processer ska vara utgångspunkten för utvecklings-, förbättrings- och förändringsarbetet.

Medarbetare och förtroendevalda ska känna trygghet i att kunna slå larm om oegentligheter i organisationen under anonymitetsskydd. En struktur som underlättar det ska skapas genom en så kallad whistleblower-funktion.

Delar av den regionala verksamheten bedrivs på en konkurrensutsatt marknad. Regionen ska utveckla en strategi för sin marknadsnärvaro och position. Ambitionen ska vara att bibehålla

och stärka den egna ställningen på marknaden och agera som en koncern gentemot konkurrenterna.

Mål:

- Större fokus på medborgare – innebär att styrningen ska fokusera på att säkerställa kvaliteten i leverans till medborgare i verksamhetens uppdrag
- Öka medarbetarens frihet och eget ansvar – styrmodellen ska skapa möjlighet för medarbetare att tänka nytt och ta ansvar för att fatta egna beslut för förbättring
- Förbättra systemsyn för samverkan – modellen ska öka den sammanhållna styrningen i organisationen genom att titta på helhetsperspektivet för de professioner som behöver samarbeta i tjänsteleverans till kund
- Regionstyrelsen i sin roll som ägare utformar tydligare regler för och uppföljning av bisysslor i hela organisationen
- Regionens roll på nationella och internationella arenor ska stärkas
- Dialogen med kommunerna ska vitaliseras och utvecklas för att stärka "kommunernas region"

Uppdrag:

- Förenkla målstyrningen
- Säkerställ kravet på kollektivavtal och sociala kriterier vid upphandling
- Utveckla den politiska styrningen genom bättre dialog med verksamheterna
- Beakta barn- och jämställdhetsperspektivet vid utveckling av styrmodell
- Det regionövergripande utvecklingsarbetet ska stärkas
- Inför standardiserade processer enligt "Best practice", avsteg är endast i undantagsfall tillåtna
- Inför en s.k. whistleblower-funktion i regionen

Övriga verksamheter

Inom ramen för denna budget finansieras också regionfullmäktiges egen verksamhet, revisorskollegiet, patientnämnderna och arkivnämnden (gemensam nämnd med Göteborgs kommun).

Ekonomi

Coronapandemin har påverkat ekonomin i hela världen så också i Sverige och i Västra Götaland. Tack vare en handlingskraftig socialdemokratisk ledd regering så har ekonomin för regionen räddats av statsbidrag av aldrig tidigare skådad storlek. För 2020 så pekar prognoserna på ett stort överskott för regionen. Även för 2021 så räddas regionens ekonomi av fortsatt stora statsbidrag.

Men det är viktigt med en fortsatt ansvarsfull politik med god ekonomisk hushållning som ledstjärna. Regionen kommer under kommande år att stå inför stora utmaningar. De långa köerna, som fanns innan pandemin men som blivit längre, måste kortas. Kostnadsutvecklingen måste hållas under kontroll, verksamhetens resultat och vårdgarantinivåerna upprätthållas och den egna produktionen öka. Dessa utmaningar ställer krav på handlings- och genomförandekraft. Det ställer också krav på beslutsamhet att göra de nödvändiga prioriteringar som behövs för att leva upp till invånarnas högt ställda krav på god, säker och kvalitativ regional service. Den ekonomiska politiken måste präglas av kontinuitet och förutsägbarhet, men även strävan efter ökad produktivitet. Genom ständiga förbättringar och effektiviseringar i vardagen behöver mer resurser frigöras. Ledningsorganisationen har ett särskilt stort ansvar för att fullfölja denna inriktning och tillämpa ett engagerat och närvarande ledarskap.

En budget är alltid en kvalificerad gissning om framtiden men i år är den ännu mer osäker än någonsin. Som sas redan i förordet till denna budgeten: Det är viktigt att regionen har beredskap för framtiden. Vi vet i dagsläget inte hur pandemin kommer att utveckla sig. Får vi nya stora utbrott? Kommer det att finnas ett vaccin? Hur kommer ekonomin och arbetsmarknadsläget att utveckla sig? Hur ska kulturinstitutioner och idrottsverksamhet klara sig utan eller med begränsad publik? Frågorna är i dagsläget fler än svaren så det är möjligt att det behövs justeringar i regionens budget under det kommande året.

Finansiella mål

- Nettokostnaderna ska inte överstiga summan av skatteintäkter och generella statsbidrag
- Det egna kapitalet ska som lägst uppgå till 3 000 mnkr
- Västra Götalandsregionen ska ha god betalningsberedskap genom snabb tillgång till likvida medel i enlighet med finanspolicyns fastställda ramar
- Västra Götalandsregionen ska bibehålla nuvarande kreditrating AAA

Skattesatsen

Skattesatsen föreslås oförändrad till 11 kr och 48 öre per skattekrona för planperioden 2021–2023.

Med en skattesats på 11 kronor och 48 öre bedöms skatteintäkter och generella statsbidrag uppgå till:

Mnkr	2021	2022	2023
Skatteintäkter	46 348	47 600	49 456
Kommunalekonomisk utjämning	6 037	6 275	5 914

Summa statsbidrag	5 992	6 099	5 537
SUMMA	58 377	59 974	60 907

Utveckling av skatteunderlag och skatteintäkter

SKR:s prognos för skatteunderlagsutvecklingen under perioden 2020 till 2023 framgår av tabellen nedan (oktober 2020):

2020	2021	2022	2023
1,9 %	1,5 %	3,5 %	3,9 %

Effektivitetskrav

Budgetförslaget ställer inga generella effektiviseringskrav. Verksamheterna har dock i praktiken att beakta kostnadsutveckling, befolkningsökning samt det ökade behovet. Detta ställer särskilda krav på fortsatt produktivitetssökning och vardagseffektiviseringar.

Resursfördelningsmodellen

Vi har använt följande fördelningsnycklar för fördelning av regionbidrag till hälso- och sjukvårdsnämnderna:

Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	32,484 %
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	16,974 %
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	13,409 %
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	20,788 %
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	16,345 %

Löne- och prisutveckling²

Bedömning av utvecklingen av priser, löner och andra kostnader utgår från den prognos som Sveriges Kommuner och Regioner redovisat i februari 2020. Enligt prognosen gäller följande prisindex under perioden:

	2020	2021	2022	2023
LPIK inkl. läkemedel	0,9 %	2,4 %	1,8 %	2,2 %
LPIK exkl. läkemedel	1,0 %	2,9 %	2,2 %	2,6 %

Styrelser och nämnder inom hälso- och sjukvården erhåller indexet LPIK inklusive läkemedel, och övriga verksamheter erhåller en uppräkningsindex med 2,0 %.

² SKR:s prisindex inklusive läkemedel för 2021 (2,4 %) tillämpas för generell uppräkningsindex av regionbidrag till nämnder/styrelser inom hälso- och sjukvården. För övriga verksamheter tillämpas prisindex 2,0 %. SKR:s index tillämpas endast för första året. För andra år under planperioden tillämpas schablonindexet enligt budgetunderlaget. Skälen är att det finns en rad oklarheter i utvecklingen framöver vad gäller skatteintäkter, kostnadsutvecklingen samt andra påverkansfaktorer. Inför budget 2022 kommer ny prövning att ske. Ambitionen är att även kommande år följa SKR:s index.

Ramförändringar – tillskott, avdrag och finansiering

Nedan redogörs för de ramförändringar eller andra justeringar som gäller för nämnder och styrelser.

Regionfullmäktige

Inga ramförändringar föreslås.

Regionstyrelsen

Förvaltningen underlag visar på en fortsatt ökning av högre administration sedan valet. För att stärka basverksamheten måste denna utveckling stävjas. Ett effektiviseringskrav på administrationen motsvarande 25 mnkr läggs styrelsen för fördelning i hela organisationen.

Ramen till framtidens vårdinformationsmiljö minskas med 60 mnkr för 2021 men ökas med 110 mnkr 2022. Detta med anledning av att införandet av framtidens vårdinformationsmiljö skjuts fram ett år.

Mot bakgrund av regionstyrelsens tidigare redovisade överskott bidrar styrelsen med 50 mnkr för finansiering av budgetförslaget.

Revisorskollegiet

Regionfullmäktiges presidium bereder revisionens regionbidrag. Förslaget är 25,8 mnkr för 2021.

Personalutskottet

För att möjliggöra gemensam samordning och styrning av ST-tjänster överförs 34 mnkr från hälso- och sjukvårdsnämnder till utskottet för vidare hantering.

För att möjliggöra konkurrenskraftiga löner tillförs under budget- och planperioden 700 mnkr. Hur fördelningen av medlen på bästa sätt kan ske ska bestämmas genom förhandlingar med de fackliga organisationerna. Aviserade höjningar av Ob-tillägget ska ingå i dessa förhandlingar.

För att ta ytterligare steg mot målet att uppnå jämställda löner tillförs 50 mnkr för 2021.

För låglönesatsningar i prioriterade grupper tillförs 50 mnkr för 2021.

För fortbildning och kompetensutveckling av grupper som idag inte kunnat ta del av tidigare satsningar tillförs 5 mnkr från 2021.

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen

Hälso- och sjukvårdsstyrelsens ram ökas med 90 mnkr för befolkningsförändringen i vårdval vårdcentral, med 37 mnkr för införande av avgiftsfritt influensavaccin för riskgrupper. Vidare ökas ramen med 40 mnkr för inrättande av självskadeenheten på Sahlgrenska Universitetssjukhuset och med 20 mnkr för inrättad transportorganisation i neonatal-verksamheten.

Styrelsen ram ökas med 45 mnkr för olika förbyggande satsningar.

Styrelsens medel på 200 mnkr för fortsatt arbete med utveckling av den nära vården överförs till hälso- och sjukvårdsnämnder.

Hälso- och sjukvårdsnämnderna

Nämnderna tillförs ett generellt tillskott utöver indexhöjningen på 450 mnkr under budget- och planperioden.

För att möjliggöra gemensam samordning och styrning av ST-tjänster överförs 32,4 mnkr från hälso- och sjukvårdsnämnder till personalutskottet för vidare hantering.

Nämnderna tillförs även 670 mnkr för 2021, men bibehållen nivå 2022 och återtaget belopp för 2023 för att finansiera arbetet med den uppskjutna vården och att minimera köerna. Nämnderna ska använda pengarna för att öka produktionen och samarbeta med den nya kökortningsorganisationen. Samtliga nämnder har ett solidariskt och gemensamt ansvar för att patienterna får den vård som behövs och att tillgängligheten ökar.

Patientnämnd

Inga ramförändringar föreslås.

Arkivnämnden

Inga ramförändringar föreslås.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens ram fastställs till 310 mnkr för 2021.

Servicenämnden

Servicenämnden tillförs 10 mnkr för införande av konceptet "Material i Vården" (MiV).

Nämnd för Hälsan och stressmedicin

Inga ramförändringar föreslås.

Regionutvecklingsnämnden

En teknisk justering i budget 2021 för folkhögskolor som innebär att det som idag är volymersättning till VGR-skolor och till RIO-skolor, huvudmannabidrag samt mobilitetsersättning, förs från kulturnämnden till regionutvecklingsnämnden. Den totala summan är 124,4 mnkr inklusive uppräkningskostnader.

Regionutvecklingsnämnden tillförs 5 mnkr för ökning av huvudmannabidraget till VGR-skolorna för att täcka eftersatta behov samt för kvalitetsförstärkning och 10 mnkr för Kraftsamling fullföljda studier och kompetensomställning.

Inom nämndens totala ramar ska dessutom en disponering på 10 mnkr ske för att skapa jämlika förutsättningar för RIO-skolorna i Västra Götaland.

Miljönämnden

I planen för 2021 ökades ramen till miljönämnden med 20 mnkr för ökade kostnader på grund av ett nytt växthus i Göteborgs botaniska trädgård. På grund av en förskjutning av projektet minskas regionbidraget för 2021 med 10 mnkr.

Kollektivtrafiknämnden

Regionbidraget för 2021 ligger i linje med koncernkontorets bedömning, det vill säga enligt den plan som gäller för perioden 2019–2021. Detta innebär utöver grunduppräkningsramar som motsvarar 227 mnkr för 2021. Regionbidraget för 2022 och 2023 är i enlighet med kollektivtrafiknämndens bedömning och Västtrafiks prognos för dessa år. Regionbidragen kommer att prövas vid kommande budgetförslag då ny prognos för kollektivtrafiken arbetas fram. 2021 är första året med det nya zonsystemet. Det finns stora osäkerheter kring intäktsutveckling och ändrade resemonster som gör att obeskattade reserver kan behövas tas i anspråk.

Regionbidrag till kollektivtrafiknämnden mnkr:

2021	2022	2023
5 454	5 689	5 944

Kulturnämnden

Teknisk justering i budget 2021 för folkhögskolor som innebär att det som idag är volymersättning till VGR-skolor och till RIO-skolor, huvudmannabidrag samt mobilitetsersättning förs från kulturnämnden till regionutvecklingsnämnden. Den totala summan är 124,4 mnkr inklusive uppräkning.

Kulturnämnden tillförs 5 mnkr för beställning av uppdrag till styrelsen för folkhögskolorna. Folkhögskolorna har en roll som kulturbärare och kulturinstitution samt att utbilda inom konstnärliga yrken. Därigenom har kulturnämnden en roll att beställa särskilda kulturuppdrag. Enligt reglementet är kulturnämnden beställare till styrelsen för folkhögskolorna.

Kulturnämndens ram ökar med 11 mnkr att fördelas till GöteborgsOperan med 10 mnkr och till Göteborgs symfoniker med 1 mnkr.

Moderförvaltningen

Ett avkastningskrav på 25 mnkr på folktandvården, 25 mnkr på Närhälsan samt 25 mnkr på Fastighetsnämnden ska gälla för 2021.

Koncernbanken

Intäkten till koncernbanken har tidigare år legat på 450 mnkr. I och med att internräntan för fastighetsinvesteringar från och med 2021 kommer sänkas från 2,9 procent till 1,5 procent blir följden lägre ränteintäkter till koncernbanken. Intäkten sänks därför till 302 mnkr.

Investeringsram

Följande ramar gäller för investeringar under budget- och planperioden:

	2021	2022	2023
Total investeringsram, mnkr	6 300	6 100	6 100

Resultat

Budgetens prognostiserade resultat för budget- och planperioden beräknas till:

	2021	2022	2023
Resultat, mnkr	83,3	-631,8	-712,6

I normalfallet ska intäkterna överstiga kostnaderna. Enligt kommunallagen kan dock undantag från detta göras om det finns "synnerliga skäl". Rådande omständigheter med en pandemi kan definieras som "synnerliga skäl". För att presentera en budget i balans så måste stora indragningar göras i regionens verksamheter. Det skulle innebära sämre service och vård för regionens invånare. För oss socialdemokrater går välfärden först så vi har förtroende på att den socialdemokratiskt ledda regeringen kommer att fortsätta sina satsningar på Sveriges kommuner och regioner.

Likviditet och lånebehov

Västra Götalandsregionen ska ha god betalningsberedskap. Enligt årsredovisningen uppgår likviditeten per den 31 december 2019 till 12 154 mnkr.

Västra Götalandsregionen har rating AAA från Standard & Poor's vilket ger goda förutsättningar för bra lånevillkor. Regionfullmäktige har fastställt tydliga regler kring Västra Götalandsregionens finanspolicy och upptagande av lån.

Under hösten 2019 beslutade regionfullmäktige (§ 168) att Västra Götalandsregionen ska ha en låneram om 12 miljarder kronor och att regionstyrelsen får i uppdrag att genomföra upplåning. Detta innebär att den totala utestående låneskulden för regionen kan uppgå till 12 miljarder kronor.

Enligt finanspolicyn har Västra Götalandsregionen ett ansvar att verka för god etik. Västra Götalandsregionen ska inte direktinvestera i bolag som upprepat eller medvetet bryter mot något av dessa kriterier. Investeringar ska inte heller göras i länder som är föremål för, av Sverige sanktionerad, handelsblockad av FN eller EU. Västra Götalandsregionen ska i största möjliga utsträckning undvika att investera i företag vars huvudverksamhet, mer än 50 procent av omsättning, är utvinning och försäljning av fossila bränslen liksom företag vars huvudverksamhet består av tjänster till sådana bolag.

Regionbidrag

	Budget 2021 Regionbidrag	Plan 2022 Regionbidrag	Plan 2023 Regionbidrag
Hälso- och sjukvård	45 158,9	46 212,1	46 616,3
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen	11 619,0	11 851,4	12 088,4
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	33 539,9	34 360,7	34 527,9
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 692,6	5 832,0	5 860,3
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	4 495,7	4 605,8	4 628,2
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 480,7	5 614,8	5 642,1
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	6 972,5	7 143,2	7 177,9
Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	10 898,3	11 165,0	11 219,4
Regionutveckling	7 665,8	7 975,0	8 275,5
Regionutvecklingsnämnden	980,7	1 000,4	1 020,4
Miljönämnden	115,2	147,5	150,4
Kulturnämnden	1 115,3	1 137,7	1 160,4
Kollektivtrafikenämnden	5 454,6	5 689,5	5 944,3
Folkhälsokommittén	0,0	0,0	0,0
Kommittén för mänskliga rättigheter	-0,0	-0,0	-0,0
Serviceverksamheter	362,0	475,8	477,8
Fastighetsnämnden	310,2	422,9	423,9
Servicenämnden	31,6	32,2	32,8
Nämnd Hälsan & stressmedicin	20,2	20,7	21,1
Regiongemensamt	5 107,5	5 942,8	6 249,6
Regionfullmäktige	90,7	92,5	94,3
Regionstyrelsen	3 528,7	3 909,3	4 287,5
Regionstyrelsen	2 177,4	2 331,0	2 377,6
Personalutskottet	1 351,3	1 578,3	1 909,9
Revisorskollegiet	25,8	26,3	26,9
Patientnämnderna	26,2	26,8	27,3
Arkivnämnden	34,8	35,5	36,3
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-302,1
Moderförvaltningen	1 703,3	2 154,5	2 079,4
Summa	58 294,2	60 605,6	61 619,2

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta:

1. Fastställa regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för år 2021 enligt föreliggande förslag till budget
2. Fastställa inriktningen för åren 2022–2023 som underlag för den fortsatta planeringen
3. Fastställa skattesatsen för 2021 till 11 kronor och 48 öre per skattekrona
4. Fastställa i budgetens angivna finansiella mål och övergripande mål och uppdrag
5. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om planeringsdirektiv för 2021 och planåren med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplan som grund
6. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen får i uppdrag att besluta om riktlinjer för hälso- och sjukvårdsnämndernas arbete med fleråriga vårdöverenskommelser 2021–2023 med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplanen som grund.
7. Uppdra åt regionstyrelsen att utifrån en årlig investeringsram på 6 300 mnkr för 2021 fastställa en årlig investeringsplan samt anvisa medel till investeringsprojekt för 2021
8. Bemyndiga regionstyrelsen att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi
9. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fastighetsindex.
10. Regionfullmäktige fastställer ett koncernbidrag från tandvårdsstyrelsen till 25 mnkr, från styrelsen för Närhälsan 25 mnkr samt från fastighetsnämnden till 25 mnkr
11. Regionstyrelsen ska under 2021 följa utvecklingen av eventuella ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser för styrelser, nämnder och bolag som kan relateras till pandemin och vid behov vidta nödvändiga åtgärder eller återkomma till regionfullmäktige med förslag till beslut.
12. Regionstyrelsen bemyndigas att inför konsolideringen av koncernens detaljbudget granska nämnder och styrelser budgetar, ansvara för samordnande dialog och vid behov ge uppdrag till berörda styrelser och nämnder om förnyad prövning av sina detaljbudgetar.
13. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa Västra Götalandsregionens detaljbudget för 2021 och fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
14. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att vid behov produktionsstyra de delar av Västra Götalandsregionens sjukvårdsverksamhet som berörs av tillgänglighetsåtgärder för att uppnå målet om att uppfylla vårdgarantin i och med utgången av 2021.
15. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att vid behov omdisponera volymer och avsätta tillgänglighetsmedel mellan berörda styrelser och nämnder i syfte att uppfylla vårdgarantin i och med utgången av 2021.
16. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att besluta om ändringar i ersättningsregler och i övrigt förändra och förenkla regelverk med mera för att underlägga genomförandet och genomslaget för tillgänglighetsarbetet.

17. Regionfullmäktige uppdrar åt regionstyrelsen att organisera arbetet för att uppnå vårdgarantin med samma kraft som Regional Särskild Sjukvårdsledning kunnat agera under pandemin under 2020.
18. Regionfullmäktige fastställer i övrigt i budgeten angivna mål och fokusområden samt inriktningar för 2021 samt plan för 2022–2023

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	2021	2022	2023
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	15 140	14 415	14 554
varav riktade statsbidrag	3 482	2 520	2 422
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-70 256	-71 722	-72 746
Avskrivningar och nedskrivningar	-2 511	-2 562	-2 613
Verksamhetens nettokostnad	-57 627	-59 869	-60 805
Skatteintäkter	46 348	47 600	49 456
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	12 029	12 374	11 451
varav generella statsbidrag	5 992	6 099	5 537
Finansiella intäkter	38	39	39
Finansiella kostnader	-705	-775	-854
ÅRETS RESULTAT	83	-632	-713

Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	2021	2022	2023
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	201	181	171
Byggnader och Mark	26 266	29 010	31 754
Maskiner och inventarier	9 488	10 590	11 692
Finansiella anläggningstillgångar	685	685	685
Summa anläggningstillgångar	36 640	40 466	44 302
Bidrag till infrastruktur	353	353	308
Omsättningstillgångar			
Förråd	319	319	319
Kortfristiga fordringar	3 991	2 096	-347
Kortfristiga placeringar	12 750	11 750	10 750
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	17 560	14 665	11 222
SUMMA TILLGÅNGAR	54 553	55 484	55 832
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	83	-632	-713
Övrigt eget kapital	8 972	9 055	8 423
varav resultatutjämningsreserv	165	165	165
Summa eget kapital	9 055	8 423	7 711
Avsättningar			
Avsättning pensioner	22 588	24 455	26 199
Övriga avsättningar	2 491	2 491	2 491
Summa avsättningar	25 079	26 946	28 690
Skulder			
Långfristiga skulder	4 314	5 047	5 355
Kortfristiga skulder	16 105	15 068	14 076
Summa skulder	20 419	20 115	19 431
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	54 553	55 484	55 832